

Міністерство внутрішніх справ України
Одеський державний університет внутрішніх справ

**Роль та місце правоохоронних органів
у розбудові демократичної правової держави**

Матеріали
X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

30 березня 2018 року

Одеса
ОДУВС
2018

УДК 351.74
ББК 67.401.133
Р68

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Р68 **Роль** та місце правоохоронних органів у розбудові
демократичної правової держави: матеріали X міжнар. наук.-практ.
інтернет-конф., м. Одеса, 30 березня 2018 р. — Одеса: ОДУВС,
2018. — 282 с.

УДК 351.74
ББК 67.401.133

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ФУНКЦІЙ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ПОЛОЖЕННЯХ КПК УКРАЇНИ

З набуттям чинності Кримінального процесуального кодексу України (надалі - КПК) значно змінилися повноваження оперативних підрозділів, що змістовно визначені у параграфі 2 Глави 3 (Сторона обвинувачення) та передбачають виконання цими підрозділами певних процесуальних функцій у кримінальному провадженні. Саме кримінальна процесуальна регламентація діяльності оперативних підрозділів в сучасних умовах протидії злочинності потребує окремої уваги та ґрунтовного дослідження. Аналіз положень чинного КПК дозволяє виділити декілька основних напрямів виконання процесуальних функцій оперативними підрозділами.

1. Виконання оперативним підрозділом слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій за дорученням слідчого.

Слідчий органу досудового розслідування уповноважений доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам [3, ч. 3 ст. 40]. Потрібно зазначити, що згідно КПК, у межах кримінального провадження практично всі оперативно-розшукові заходи, що передбачені законом «Про оперативно-розшукову діяльність» і пов'язані з обмеженням конституційних прав громадян [1, ч. 2 ст. 30, ч. 2 ст. 31, ч. 2 ст. 32; 2], здійснюються у формі негласних слідчих (розшукових) дій [3, гл. 21]. Доручення на їх проведення, як правило, надсилаються начальнику оперативного підрозділу у письмовій формі і є обов'язковими для виконання [3, ч. 3 ст. 41]. У дорученні повинно бути чітко сформульовано питання, що належить з'ясувати, і викладена інформація, необхідна для його виконання. Керівник оперативного підрозділу, що отримав доручення, за погодженням зі слідчим, який надав доручення, зобов'язаний в найкоротший строк організувати його виконання [3, ч. 6 ст. 232]. Під час виконання доручень слідчого працівник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого [3, ч. 2 ст. 41].

2. Участь працівників оперативних підрозділів у проведенні окремих слідчих (розшукових) дій.

У практичній діяльності слідчі Національної поліції найчастіше залучають працівників оперативних підрозділів при реагуванні на заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення, зокрема, до проведення таких слідчих (розшукових) дій, як огляд місцевості, приміщення, речей, документів [3, ст. 237], огляд трупа [3, ст. 238, 239] тощо. У складі слідчо-оперативної групи працівники оперативних підрозділів проводять опитування громадян, які проживають неподалік від місця події, здійснюють обстеження прилеглої території, встановлюють осіб, причетних до вчинення злочинів, а також очевидців події, потерпілих тощо [5, ч. 2, п. 9].

Допомога оперативних працівників може бути використана слідчим і на подальшому етапі розслідування: під час обшуку [3, ст. 234] з метою забезпечення сприятливих умов для його проведення та забезпечення безпеки учасників обшуку, при затримання особи без ухвали слідчого судді, суду [3, ст. 207, 208] та тимчасовому вилученні майна [3, ст. 167, 168], при проведенні слідчого експерименту [3, ст. 240], коли потрібна допомога у відтворенні обстановки певної події та інших випадках. Участь оперативних працівників засвідчується відповідним записом у протоколі слідчої (розшукової) дії.

3. Передача органу досудового розслідування матеріалів оперативно-розшукової діяльності за фактами кримінальних правопорушень.

Визначальну роль у використанні матеріалів ОРД з метою початку досудового розслідування відіграє визнання їх достатності, зокрема, наявності в них достовірних даних, що вказують на ознаки кримінального правопорушення, зокрема: час, місце, спосіб вчинення, конкретні обставини, відомості про осіб, причетних до його вчинення тощо. Слідчий органу досудового розслідування на підставі аналізу оперативних матеріалів вирішує питання щодо внесення отриманих відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань та початку розслідування [3, ч. 1 ст. 214]. Окрім цього матеріали, зібрані оперативними підрозділами згідно вимог закону «Про оперативно-розшукову діяльність», є документами та можуть використовуватися у кримінальному провадженні у якості доказів [3, ч. 2 ст. 99].

У матеріалах ОРД також можуть бути зафіксовані факти протиправної діяльності відносно учасників кримінального судочинства, оскільки серед підстав для заведення оперативно-розшукової справи передбачено наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про реальну загрозу життю, здоров'ю, житлу, майну працівників суду і правоохоронних органів у зв'язку з їх службовою діяльністю, а також особам, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членам їх сімей та близьким родичам [2, ст. 6, 9-1; 4, ч. 2 ст. 20].

4. Вжиття заходів щодо встановлення місця знаходження підозрюваної особи після зупинення досудового розслідування.

У разі, коли підозрюваний переховується від органів слідства з метою ухилення від кримінальної відповідальності і його місцезнаходження невідоме, то досудове розслідування може бути зупинено, а слідчий оголошує його розшук [3, ч. 2, ст. 280]. Про оголошення розшуку виноситься окрема постанова, а здійснення розшуку підозрюваного доручається саме оперативним підрозділам [3, ст. 281].

Варто звернути увагу на те, що оперативні підрозділи можуть виконувати процесуальні функції не лише у досудовому розслідуванні, але й на стадії судового розгляду матеріалів кримінальних проваджень. З метою перевірки та уточнення фактичних даних, отриманих в ході судового слідства, суд має право доручити органу, що проводив розслідування, виконати певні слідчі (розшукові) дії [3, ч. 3, ст. 333]. Окрім цього, за дорученням начальника слідчого підрозділу, до якого надійшла ухвала суду про оголошення розшуку обвинуваченого [3, ст. 335], для організації виконання, в установленому законодавством порядку працівник оперативного підрозділу заводить відповідну оперативно-розшукову справу та здійснює розшукові заходи з метою встановлення місцеперебування обвинуваченого.

На підставі вищевикладеного можна дійти висновку, що виконання процесуальних функцій оперативними підрозділами Національної поліції України регламентовано чинними нормативно-правовими актами і полягає у наступному:

- виконання оперативними підрозділами слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій за дорученням слідчого, прокурора з метою повного, всебічного та об'єктивного розслідування кримінального правопорушення, а також встановлення місця знаходження підозрюваних осіб, щодо яких оголошений розшук;

- передача органу досудового розслідування матеріалів оперативно-розшукової діяльності за фактами кримінальних правопорушень з метою початку досудового розслідування, використання їх як доказів у кримінальному провадженні, у тому числі, для забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства;

- участь оперативних працівників у проведенні окремих слідчих (розшукових) дій на початку досудового розслідування (під час реагування на заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення) та на наступному етапі розслідування;

- виконання ухвал суду про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій з метою встановлення обставин або перевірки обставин, які мають істотне значення для кримінального провадження, а також про розшук обвинуваченого, який ухилився від суду.

Аналіз положень ст. 41 КПК дозволяє стверджувати, що вони сформульовані недостатньо коректно та не відображають увесь спектр завдань оперативних підрозділів, що вирішуються ними під час кримінального провадження. На нашу думку, положення ч. 1 ст. 41 КПК мають у повному обсязі передбачати функціональне призначення діяльності цих підрозділів з огляду на фактично виконувані ними завдання. Зокрема, вказана норма потребує посилання на виконання оперативними підрозділами ініціативних дій і заходів, що не потребують одержання дозволу прокурора та/або суду, з метою встановлення осіб, які причетні до учинення злочинів, подолання протидії здійсненню кримінального провадження та вирішення інших завдань кримінального провадження.

Література

1. Конституція України [Електронний ресурс] : від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР : за станом на 21.02.2014 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. - Назва з екрану.

2. Про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 18 лютого 1992 р. : за станом на 14.10.2017 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>. - Назва з екрану.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : від 13 квітня 2012 р. : за станом на 07.10.2017 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>. - Назва з екрану.

4. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві [Електронний ресурс] : закон України від 23 грудня 1993 р. : за станом на 14.10.2014 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. - Назва з екрану.

5. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні [Електронний ресурс] : наказ МВС України № 575 від 07 серпня 2017 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>. - Назва з екрану.

Манойленко К. М. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ ТУРИСТІВ В УКРАЇНІ.....	182
Маційчук В. О. РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ НА ЗАМОВЛЕННЯ.....	184
Мотрука В. А. СИСТЕМА ЗАСАД І ЇЇ ВПЛИВ НА КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ.....	186
Мудрецька Г. В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	187
Оверченко Д. Г. ОСНОВНИЙ КАТЕГОРІАЛЬНО-ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	188
Павловський А. В. ПОНЯТТЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ.....	190
Петрушко М. І. ПОРЯДОК ПОГОДЖЕННЯ ЗМІНИ ПРАВОВОЇ ПОЗИЦІЇ ПРОКУРОРА В СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ З ПРОКУРОРОМ ВИЩОГО РІВНЯ.....	192
Поліщук О. В. ДО ПРОБЛЕМИ ОСКАРЖЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ РІШЕНЬ ЩОДО ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.....	194
Пустовий О. О. ВІЗУАЛЬНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ У ПРОТИДІЇ МАСОВИМ ЗАВОРУШЕННЯМ.....	195
Самсонюк С. С. СУБ'ЄКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....	196
Славінська І. В. ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧОГО З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ.....	198
Тарасенко В. Є. ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ФУНКЦІЙ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ПОЛОЖЕННЯХ КПК УКРАЇНИ.....	200
Теслюк І. О. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО МОНІТОРИНГУ.....	202
Філовський С. В. ВИНИКНЕННЯ ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	204
Філюк О. М. ВИДИ ВИСНОВКІВ ЕКСПЕРТІВ.....	206
Цільмак О. М. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ МЕТОДУ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО МОНІТОРИНГУ ІНФОРМАЦІЇ СТОСОВНО ФАКТИЧНИХ ДАНИХ ПЕВНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	207
Черхавський М. В. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ЗАТРИМАННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ.....	209
Шостак М. О. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	211
Якім В. ЩОДО ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ.....	212

СЕКЦІЯ 6.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ.

Андрієшин В. В. СФЕРА СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ ЗЛОЧИННИХ ПОСЯГАНЬ.....	215
Бабина А. В. УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ДОВЕДЕННЮ ДО САМОГУБСТВА НЕПОВНОЛІТНІХ....	217
Бедексєєва В. Л. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРИЧИННОГО ЗВ'ЯЗКУ МІЖ ДІЯННЯМ ТА СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНИМИ НАСЛІДКАМИ.....	219